

L'enigma de l'ésser ocult a la copalta

El nucli central d'*Ésser per a l'Ésser*, premi de poesia Festa d'Elx 2001, el conforma un recull de versos on Josep Mir caricatura un per un, amb destresa d'animalista, els poetes que s'aplegaven a la desapareguda tertúlia La Forest d'Arana.

El poemari arranca amb la identificació del poeta i el mag: «Aleshores em lliure a dir, i com un mag enjogassat n'ixen, de colp i volta, del copalta, d'éssers, per tot arreu.» Una comparació que ja va nodrir el seu anterior llibre *El mim del mag* (Amós Belinchón). Josep Mir es complau de nou en els jocs de màgia d'una poesia il·lusionista, però aquesta vegada en el capítol central del llibre titulat, «Fisiòlegs de València», fa aparèixer tot un univers d'éssers estranys, animalitzats i desfigurats. En la primera part del capítol, «El Bestiari de la Forest», caricatura com animals els poetes que s'aplegaven a la tertúlia de poesia La Forest d'Arana, que se celebrava cada dimarts en un cafè del barri del Carme de València. «La llotja de mostres», la segona part, comença amb una cita sobre la construcció de la Llotja de València, els personatges que poblen aquesta secció estan inspirats en els monstres gòtics de les canonades i en els motius ornamentals de l'emblemàtic edifici. Alguns elements, com aquest gust per la deformació excessiva i l'abundància de clarobscur, entronquen el seu trobar amb la poesia barroca. També ho fa el to críptic, enigmàtic, els jocs de paraules i conceptes, les referències a la cultura clàssica i la veneració al lèxic acurat.

L'ÉSSER PER A L'ÉSSER

JOSEP MIR

PREMI DE POESIA FESTA D'ELX 2001

COL·LECCIÓ «POESIA TRES I QUATRE», 107

91 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2001

Malgrat tot, la poesia de Mir es caracteritza per la vocació sincrètica de diferents corrents estètiques i filosòfiques. Per això al costat de poemes d'estructura molt enrevesada, trobem a *Ésser per a l'Ésser* creacions que practiquen la pura forma de les avantguardes, com ara l'homenatge a Joan Brossa i els poemes visuals de l'apartat titulat «Formes». L'autor es troba còmode en la frontera entre la poesia i la filosofia, sobretot en relació a la filosofia del llenguatge de Wittgenstein, de fet, intercala sentències del filòsof que va assenyalar al *Tractatus* els límits del llenguatge ordinari per expressar la realitat. En l'última part del llibre titulada «Estances» el poeta contraposa l'exotisme de paisatges llunyans –Sant Petersburg, Samarcanda– amb altres de veïns –el Perelló de Sueca, Villafermosa del Riu– amb la complaença en el contrast i la paradoxa típiques dels seus versos. En algunes composicions anteriors l'escriptor havia fet servir l'italià o el portuguès, en aquest cas, es permet mots russos com *kràsnaia* o *prospekt*; una mostra més de la seua predilecció per la síntesi de cultures. En definitiva, un text que gaudiran els amants de les endevinalles i els entreteniments subtils.

Imma Gandia

Llir entre cards

El malagueny Ignacio Caparrós, autor guardonat en poesia i en prosa, va obtindre el «Premio de Poesía Ciudad de Valencia 2000» per aquest poemari construït amb materials de desengany, però també de rancúnia i menyspreu cap als seus companys de gremi.

DEL DESENCANTO Y OTRAS PESADUMBRES

IGNACIO CAPARRÓS

COL·LECCIÓ «POESIA ALGAR»

59 PÀGINES

EDITORIAL ALGAR. ALZIRA, 2001

Un recull de poemes en què, a cada vers, es pot llegir sobre el desengany i les múltiples seqüeles d'aquest. *Del desencanto y otras pesadumbres* naix de les despulles del passat: tant i tant de desencant acumulat, que el poeta –ens adverteix– ja no pot oferir sinó el menyspreu més profund. Un desencant que s'origina de la constatació que tot és mentida, i que l'afany que posem en viure és inútil. I tanmateix, el poeta –diu– només té dues opcions: viure a les fosques o posar llum a la brutícia; i ell, tria la segona, confiat que del fem, del detritus de flors que ni perfumen ni lluen, també es pot crear, convertir en cant el soroll, i no evitar ni les respostes més amargues. Desencant també de saber que les seues paraules són per a ningú, perquè a ningú li importa si el mar plora o canta, i perquè si és cert allò del *tempus fugit*, nosaltres no podem ser més que oblit.

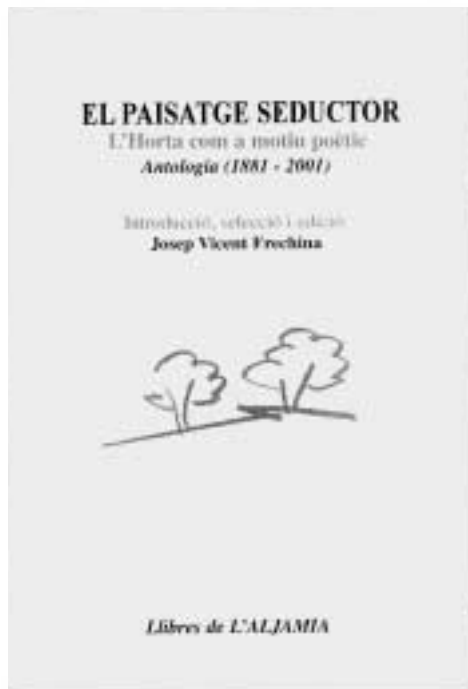
Però el tema que apareix des de bon començament, i que va prenent protagonisme de manera progressiva, és un desengany no exempt de rancúnia davant d'una assumptió de l'art, i en particular de la poesia, com una mena de niu d'escurçons en què l'únic ésser pur és qui ens parla. Començant per constatar, encara en abstracte, una vanitat i una vana voluntat de ser eterns, passant

per damunt de mil cadàvers per tal de tocar el cel; seguint, ja més concretament, per oposar la perversitat dels artistes –intrigant i conspirant sempre a l'encalç de l'honor i l'eternitat– amb la lliçó de la rosa que té la seua major bellesa en la seua condició efímera; per acabar amb una diatriba en tota regla contra un *vosaltres* que, per tant, exclou qui el fa servir. Així, a «Manifiesto», el poeta assumeix una posició ingrata: la responsabilitat de mantenir-se en peu, de parlar de la sang que s'ignora sempre, mentre *els altres* recullen la collita de babes d'una glòria feta de mentides disfressades. Més clar encara: «A vosotros», títol suficientment explícit, és una mirada des de dalt a la resta de poetes, una mirada de desdeny i menyspreu, perquè –segons diu– són serps, mafiosos a qui els destorba algú tan pur, mentre dormen en la poltrona de la seguretats: «Y también a vosotros, ronroneantes felinos, / que en cálidos regazos, simulando reposos, / agazapáis las uñas para el veloz zarpazo / en la mano que estaba engastando sus versos».

Pere Calonge

L'horta en versos

Josep Vicent Frechina ha recopilat en aquest llibre alguns dels millors versos dels nostres autors, referits a l'horta de València. Un metòdic estudi completa un treball imprescindible per comprendre la influència d'aquell paisatge únic sobre la nostra literatura.

*EL PAISATGE SEDUCTOR. L'HORTA COM A MOTIU POÈTIC.
ANTOLOGIA (1881-2001)*

JOSEP VICENT FRECHINA (ED.)

129 PÀGINES

LLIBRES DE L'ALJAMIA. PUÇOL 2001

La realitat geogràfica i econòmica del nostre país ens adverteix que només un 3% del nostre PIB prové de l'agricultura, i el sòl dedicat a aquesta activitat encara ocupa un percentatge inferior sobre el territori total. I malgrat tot, és un fet contrastat en els diferents estudis sociològics i en l'audiència dels programes televisius dedicats al camp, que els valencians ens sentim orgullosos de la capacitat dels nostres llauradors i de la importància –més mítica que no real– de la nostra agricultura al món. Dins d'aquest entorn, l'espai de l'horta de València amb la seua singularitat com a paisatge creat per l'home i dipositari de construccions i tradicions atàviques té una posició destacada i prioritària. No és estrany que la literatura valenciana, i en concret la poesia, s'hi referesca sovint, i que el seu paper vaja canviant a mesura que la societat evoluciona i l'horta passa a ser cada vegada més un referent simbòlic i una realitat trista i abocada a la desaparició en mans dels especuladors.

Josep Vicent Frechina ha dedicat per primera vegada un estudi a aquest tema i ha reunit una petita antologia de poetes valencians on apareixen des de Fèlix Pizcueta, el més antic dels antologats, fins a Agustí Hernández, el més novell.

Frechina és un dels reponsables de la posada en marxa del Centre d'Estudis de l'Horta Nord i el coordinador de la gran revista *La roda del temps*. El seu afany investigador i la escrupolositat del seu treball ja estaven, doncs, provats i aquest llibre en dóna fe una altra vegada. En aquesta publicació, tot i la seua brevetat, Frechina estudia els fonaments del mite de l'horta com a verger de fruites i riquesa natural, dipositari de l'essència del *bon valencià*; i segueix l'evolució del tòpic dins la nostra literatura fins al moment present en què la dura realitat de la desaparició d'aquest patrimoni únic, enmig d'una indiferència general, arriba també als versos dels poetes més joves.

Una biografia de cadascun dels 33 poetes antologats i un dels seus poemes dedicats a l'horta (a excepció del genial Estellés que està representat amb cinc) completen aquest llibre que l'Aljama, tertúlia i obcecat grup d'agitació literària, ens posa a l'abast des de Puçol, el poble més septentrional de la, encara, comarca de l'Horta Nord.

Jordi Sebastià

Les cendres fèrtils de Pasolini

Aquesta és la mostra més exhaustiva de la poesia del polifacètic autor italià feta en català. L'antologia pren el títol d'un dels llargs i arravatadors poemes que integren *Le ceneri di Gramsci* (1957) i inclou a més poemes de *La religione del mio tempo* (1961), *Poesia en forma di rosa* (1964) i del fonamental *Transumanar e organizzar* (1971).

EL PLANI DE L'EXCAVADORA, ANTOLOGIA POÈTICA

PIER PAOLO PASOLINI

PRÒLEG DE JOSEP BALLESTER

TRADUCCIÓ DE JOSEP BALLESTER I ENRIC SALOM

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 46

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

Entre nosaltres –just és ara reconèixer-ho– fou Salvador Jàfer el primer a aventurar-se amb la traducció d'alguns poemes de *Transumanar e organizzar* que veieren la llum, si la memòria no em falla, a la revista *Cairell* el 1979. Molt ha plogut de llavors ençà, certament, mentre la personalitat polièdrica de Pasolini ha anat creixent a la llum de la seua filmografia, la traducció d'algunes novel·les i la controvertida vigència del seu llegat d'activista polític. Però la més constant i medul·lar de les seues tasques intel·lectuals, la poètica, havia quedat eclipsada a l'ombra de tanta llum, com un signe més dels temps que corren, i no solament a casa nostra. De fet, i en castellà, a penes podríem afegir algun títol a la versió que Antonio Colinas va fer per a *Visor* el 1975 de *Las cenizas de Gramsci*.

L'antologia, elaborada i traduïda per Josep Ballester i Enric Salom, ve a pal·liar

en certa forma l'oblit d'una obra que, a la llum dels avatars de les darreres dècades, se'ns revela amb nou vigor i nous sentits. Tot i els perills de fragmentació que una antologia planteja, el lector té ara l'oportunitat d'endinsar-se en una obra apassionant covada en la fèrtil cruïlla de la literatura italiana dels anys 40/50. Excepte els poemes friülensos, que Pasolini arreplegà en el volum *La meglio gioventù, 1941-1953*, i *L'usignolo della Chiesa Cattolica* (1958), hi són representats els altres quatre poemaris de l'autor, sobretot el primer i el darrer, autèntic testament poètic i vital de Pasolini. I ho pot fer, gràcies a l'edició bilingüe que la col·lecció de poesia de Bromera té el bon gust d'oferir, cotejant la versió original amb la de Ballester i Salom, molt ajustada a una literaltat que permet que el lector no expert pugui prescindir-hi de la intermediació del diccionari. *El plany de l'excavadora* augmenta així la nòmina d'autors foranis, especialment italians, de la col·lecció com Pavese, Bassani o Quasimodo en les versions de Josep Ballester. Alguns comentaristes han incidit en la irregularitat temàtica i formal de la poesia de Pasolini tot establint certs paral·lelismes entre aquest fet i la vida trasbalsada del seu creador. Nosaltres no gosàriem contradir-los, és clar, so-

bretot si l'obra de Pasolini es contrasta amb l'*ermetismo* d'altres grans poetes de l'època com Ungaretti o Montale. Però el seu *realisme*, sense la profunditat i abast amb què es mostra en la narrativa de Cesare Pavese, és d'una potència expressiva extraordinària i, vist amb distància, es rearma de sentit en els temps actuals. L'excavadora suburbial que remou les vísceres de les ciutats i destrueix el passat sense acabar de construir el futur, en un present de desolació, és la mateixa que ensordeix la vida de qualsevol metròpoli moderna: el seu plany és perfectament audible. La consciència de la crisi de l'esquerra i de la funció de la poesia que s'expressa en aquests poemes conserva tot el caliu. Les cendres de qui va negar la burda divisió entre vida i literatura s'escampen en la present antologia amb tot el seu poder fertilitzador.

Manel Rodríguez-Castelló

Transparencia y sentimientos

En este volumen se recogen una selección de poemas del autor italiano Vincenzo Cardarelli en los que nos transmite su sentir sobre el paso del tiempo, el amor y el sufrimiento. Escritos con claridad y sencillez nos transportan a un mundo propio y personal, y nos comunican sensaciones de hondo calado.

EL TIEMPO TRAS NOSOTROS

VINCENZO CARDARELLI

SELECCIÓ, TRADUCCIÓ I PRESENTACIÓ
D'ENRIQUE BALTANÁS

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR», 531

123 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALENCIA 2001

La selección de poemas recogidos en este volumen bajo el título de *El tiempo tras nosotros*, nos da una idea del quehacer poético de este autor italiano prácticamente desconocido en España. Contemporáneo de Pessoa y T. S. Eliot, admirador de Valéry y Baudelaire, apostó siempre por la poesía evidente y comprensible. Un detalle, que singulariza y da un carácter especial a su creación poética.

En efecto, al leer sus versos el lector comprobará la claridad de su exposición, la facilidad con la que nos remite a imágenes y sensaciones, la fuerza de su discurso poético directo, transparente, preciso. Los temas que el poeta trata son el amor, la vida, el viaje, la muerte, pero sobre todo y, como el título del propio volumen indica, el paso del tiempo y lo caprichoso de su devenir, así lo indica, por ejemplo, en uno de los poemas que mejor simbolizan esta idea bastante recurrente a lo largo del libro: «En vano en vano lucho por hacerme/el dueño de los días que me cruzan/rumorosos y rápidos./Y naufrago en el tiempo».

El tiempo tras nosotros es una lectura interesante y enriquecedora, llena de reflexiones y, aunque muchos de los poemas tienen un tinte nostálgico y triste, se advierte también en ellos un halo vi-

talista que transmite al lector cierto contento, además de proporcionarle imágenes de innegable belleza. Algo que ocurre, en particular, en la tercera parte del libro la que recoge una serie de poemas sobre el otoño, el verano, Venecia... El universo poético de Cardarelli llega fácilmente al lector por la sencillez y claridad expresiva, un rasgo que, lejos de simplificar el contenido, le da si cabe mayor hondura y profundidad a sus versos.

Vincenzo Cardarelli es un poeta del que se ha traducido muy poca obra en España. Esta es, según afirma el traductor Enrique Baltanás, la primera traducción exenta de sus poemas, presentada también en edición bilingüe. Para interpretar debidamente la lectura de *El tiempo tras nosotros* conviene leer con atención la introducción sobre la vida, la obra y la persona de este autor italiano, así como las notas sobre la traducción de los poemas de esta publicación.

Lourdes Rubio

El somni de Déu (teologia humana)

Joan Garí (Borriana 1965) és conegut sobretot per la seua vessant assagística en obres com *Cristall habitat* o *Un ofici del segle*. En *Física dels límits*, però, traspasa el seu *saber fer* assagístic a l'univers de la poesia, per oferir-nos un llibre de poemes ben original.

FÍSICA DELS LÍMITS

JOAN GARÍ COFLENT

POSTFACI DE JULI CAPILLA

IV PREMI DE POESIA JOSEP MARIA RIBELLES DE PUÇOL

COL·LECCIÓ «RAG»

64 PÀGINES

SET I MIG. BENICULL DEL XÚQUER, 2001

El plantejament inicial del llibre ja ens situa davant d'un poemari novel·los: es tracta d'una obra que s'inserta en la frontera textual, entre la poesia i l'assaig, com ho indica el propi subtítol del llibre (*poemassaig*) i, fins a cert punt, agosarada i transgressora, dins del panorama de la poesia valenciana, massa condemnat, de vegades, a la reiteració monòtona i a la solemnitat. Així doncs, l'assaig i la poesia es donen la mà per defensar allò que tenen en comú: el seu radical subjectivisme. En els seus poemes, Garí explora el món amb l'eina més precisa, la paraula i així s'eixamplen els horitzons de la poesia, sobrepasant l'emotivitat per endinsar-se en els camins de la reflexió, de la racionalitat. Amb gran dosis d'enginy i amb un destre domini del llenguatge poètic, cada poema obri la reflexió en el lector o, millor dit, cada poema provoca el lector, perquè una altra característica important

d'aquest llibre és el seu caràcter provocador i transgressor.

Si original és la forma, també ens sorprendrà el contingut del llibre i, sobretot, la seua temàtica: perquè el tema del llibre és Déu i així ho declara l'autor en el seu Proemi: «El tema és Déu i és fàcil: no hi ha –no hauria d'haver-hi– cap altre tema per a la Poesia». En tots els poemes del llibre hi ha una invocació directa a Déu, però -contradictòriament- no podem afirmar que es tracte d'un llibre religiós, ja que l'autor ens parlarà d'un Déu fet a mesura dels humans. Temàtica veritablement sorprenent sobretot per la manera amb què Garí va bastint una teologia més personal que divina, més humana que celestial.

A mig camí de la invocació i de la irreverència, el llibre està construït amb un dels elements més destacats de la intel·ligència: la ironia. Perquè per tot el llibre sura una subtil ironia, amb la qual la veu humana fa davallar Déu del pedestal diví per emmarcar-lo en l'àmbit de la quotidaneïtat. Són molts els exemples al llarg del llibre, si bé alguns dels més eloqüents es troben en els poemes: «Come chocolates, pequeña» (pàg. 17), «He vist el Meu Déu en el solatge “spresso”» (pàg. 23), o «En el banquet de Baltasar» (pàg. 31), «Contra els

déus amb minúscula»(pàg. 38)... I així Déu esdevé un personatge fet a figura humana, perquè Déu, sense la paraula humana, sense la raó capaç d'inventar-lo, no existiria, tal i com afirma el propi poeta: «Jo vull un Déu de mi, altiu, valent, heroic i sincer».

Com a conclusió podem dir que en *Física dels límits* Joan Garí aconsegueix eixamplar els límits dels discurs poètic fent coincidir plantejaments assagístics amb formes poètiques. Cal destacar també el radical humanisme de la seua proposta, en la qual, la figura divina és l'excusa per a la reflexió, per a la creació, forjant així un Déu que existeix gràcies a l'alé creador d'un ésser humà que el pensa, que li prega o el blasma.

Francesc Rodrigo

Poesia en temps incerts

La presumpta vulnerabilitat en què persevera el mercat del llibre valencià és desmentida, ara i adés, per la contínua irrupció de noves aventures editorials que consoliden un escenari divers i ben guarnit. Brosquil n'és la darrera i comença apostant fort per l'opció més arriscada: la poesia.

FLOCS DE TEMPS
MIQUEL DE RENZI

L'HIVERN REMOT
RAMON GUILLEM

LA CLAROR DEL LLAMP
BERNA BLANCH

AÇÒ (SOLSIDA AL PASSADÍS)
MANUEL BELLVER

COL·LECCIÓ POESIA, 1, 2, 3, 5
BROSQUIL EDICIONS. VALÈNCIA, 2001

Fet i fet, Brosquil deu veure l'aposta decantada al seu favor perquè ha tret al carrer, de forma ben bé simultània, els cinc primers títols d'aquesta nova col·lecció poètica entre els quals destaca un poemari en edició bilingüe –basc-valencià– d'Andolin Eguzkitza.

Miquel de Renzi, poeta barceloní establert a València que es donà a conèixer a finals de la dècada dels setanta, ha estat l'encarregat d'encetar la col·lecció amb *Flocs de temps*, un poemari que trenca un silenci de més de deu anys –si n'exceptuem la publicació, el 1999, d'uns versos de joventut. *Flocs de temps* aplega un grapat de proses poètiques curosament compostes amb la finalitat de retenir literàriament un instant d'íntima commoció que se sap fugisser –un fet quotidià, uns colors dintre un bosc...

L'hivern remot, de Ramon Guillem, és l'afortunada reedició d'un llibre molt celebrat en el moment de la seua publicació (1987) i a hores d'ara introbable. La seua primera part, «A recer de l'ombra que davalla», potser és la que millor ha envellit. S'inicia amb un bellíssim poema on l'autor ens fa partícips del seu compromís amb la poesia i continua amb un seguit de reflexions sobre el fet poètic macerades en la tradició simbolista i perfilades amb una arquitectura serena i cadenciosa. Una arquitectura que s'estén a les altres dues parts –elaborades sobre temes amoro-

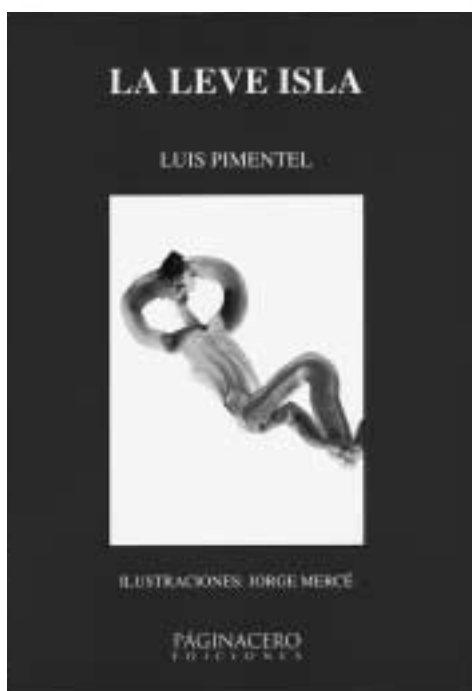
sos– i amb la qual basteix tota la seua obra posterior, sòlida i d'una gran purresa conceptual.

La claror del llamp, de Berna Blanch refferma el seu autor com a continuador d'una tradició lírica amb il·lustres practicants a casa nostra: la poesia del silenci i de l'expectació. D'ací pren el posat contemplatiu i vigilant, la recurrència de la natura com a motiu d'evocació d'una circumstància interior, l'economia simbòlica, la intensitat de les valoracions i una de les temàtiques centrals: l'essència inaprehensible del temps i la possibilitat de combatre-la amb la memòria, única certesa a què acollir-se. Per fi, el quart poemari de Manuel Bellver, *Açò (solsida al passadís)*, palesa la filiació brossiana del seu autor –risc i llibertat a orri– i la seua procedència de l'àmbit de les arts plàstiques –de fet, és l'autor del disseny de la col·lecció i de les il·lustracions de les cobertes. Bellver pren el llenguatge com si fos el carbonet i, amb traços àgils, copsa una imatge inèdita, una intuïció fugaç, tot tancant provisionalment, i amb una mica d'acidesa, una col·lecció a la qual cal desitjar una llarga singladura. Sobretot, si continua deparant-nos tanta diversitat i qualitat literària com en aquests cinc primers títols.

Josep Vicent Frechina

Por la senda del *Haiku*

Los cien poemas que nos presenta Luis Pimentel en *La leve isla* se orientan a reproducir e interpretar desde occidente el espíritu original del *haiku* japonés: la brevedad, la sencillez, la capacidad de observación y el poder de sugerencia sobre todo.

LA LEVE ISLA

LUIS PIMENTEL

ILUSTRACIONES DE JORGE MERCÉ

138 PÁGINES

EDICIONES PÁGINACERO. VALENCIA, 2001

Este es el primer poemario de Luis Pimentel, un pontevedrés afincado en Valencia con actividades diversas en la escritura, entre las que se cuentan también poemas que ha ido publicando en diversas revistas o volúmenes colectivos. Los exactamente cien poemas que componen este primer poemario suyo toman todos ellos la base del *haiku* japonés; aunque la mayoría de ellos no se ciñan al metro de pauta silábica del *haiku* (5 / 7 / 5), esta libertad no significa que no sean propiamente tales, pues también en su patria de origen los poetas de *haikus* han ido variando en función de sus necesidades expresivas el armazón del verso.

El *haiku* (o *jaiku*) refleja algunas de las características del alma japonesa, por hablar en unos términos esencialistas que determinan también en la interpretación de Pimentel todos sus logros. Entre esas características se encuentra la brevedad de boceto en primer lugar: «Trepan las matas / siguiendo el aroma / de la vainilla». En segundo lugar, la comprensión privilegiada del instante que pasa para dejar una estela breve en los espacios de la imaginación o la memoria: «En la vereda / se apaga el tilo / con arrogancia». Tal brevedad antonomásica del *haiku* es la que llevó a Basho, al maestro de esta for-

ma poética, a definirla como «aquello que ocurre en este preciso momento». Y en tercer lugar encontramos su consciente autolimitación expresiva, que prefiere siempre la sugerencia a la explicación: «Fulgor de luna / en el agua de cristal: / linda amistad».

Los estudiosos de esta preciosa forma japonesa, desde Octavio Paz a Pedro Aullón de Haro, han dejado constancia de que para los occidentales resulta especialmente difícil reproducir el espíritu original del *jaiku*. Este intento de Pimentel, sobre las particularidades ya aludidas, pone un punto y seguido en una práctica decididamente recomendable.

La lectura por fuerza reposada de estos versos se encuentra además diferida, aquí y allá, por las sugerentes ilustraciones de Jorge Mercé, que también es el responsable de la composición de este hermoso volumen de versos.

Miguel Catalán

L'abús del silenci

La pirotècnia de la institució literària dels premis i la qualitat de les obres no sempre van de la mà. Sense el plus de l'Octubre, *La sensualitat del silenci* de Tònia Passola viuria l'existència discreta de tantes obres primerenques que confien en una eclosió futura de les seues potencialitats.

LA SENSUALITAT DEL SILENCI

TÒNIA PASSOLA

PREMI VICENT ANDRÉS ESTELLÉS DE POESIA
DELS XXX PREMIS OCTUBRE

80 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

Hi ha d'entrada, en aquest segon poemari de Tònia Passola —el primer, *Cel rebel*, ha estat publicat per Proa—, un abús de la paraula *silenci*, que hi és sotmès a algunes tensions sinestèsiques: «El solc del silenci», «El crit del silenci», «Els ulls del silenci», títols que amb el darrer «El cel i el silenci» divideixen el poemari en quatre seccions. El silenci és, efectivament, un dels tòpics poètics contemporanis de més alt rendiment. El seu buit significatiu, o, si es vol, la seua elasticitat immaterial, li ha permès ser aplicat a les més diverses situacions, com a metàfora de l'absència de llibertats polítiques (el «jo vinc d'un silenci» raimonià), com a expressió de la incapacitat per comunicar-se, com a antídoto d'una vida immersa en el soroll i la voràgine, com a estat latent on es cova la paraula poètica. Que el silenci, al capdavant, només té sentit, fora dels usos convencionals i aproximatius del llenguatge ordinari, en la poesia, és una cosa evident; com ho és el fet que als poetes els agrada de manipular aquestes paradoxes (ja que el silenci és, es mire per on es mire, naturalment antipoètic). En la gran metàfora silenciosa, doncs, hi ha cabut de tot, i com passa amb les grans troballes del llenguatge, els poetes més seriosos hi procuren anar amb molt de tacte.

Ací, sembla que Passola aprofita la presumpta poeticitat del mot per bastir un

poemari amb materials de molt diversa i dispersa cronologia. El resultat de la maniobra posa a la llum la superficialitat de l'intent i la manca de sentit de l'aventura i del risc poètic, i deixa en el lector la sensació constant del ja vist, dels tòpics més manits de la poesia catalana de les darreres dècades: «La paraula, impossible de definir. Inútil» (del poema «La paraula»), «quan l' enamorament m' enamora la ment» (del poema «Enamora-ment»).

El conjunt adoleix, malgrat la forçada unicitat dels títols, d'una dispersió temàtica i expressiva que en dificulta una lectura global i productiva. Potser no és aliena a aquesta qüestió la procedència (explicitada en unes notes finals de l'autora) del material, aspecte que s'hauria pogut pal·liar amb un projecte literari més definit. S'hi ha optat, en canvi, per una suma mecànica de poemes, molt en la línia de tants reculls com es presenten a concurs i de vegades el guanyen.

En definitiva, amb premi o sense, hauré d'esperar que la veu poètica que es deixa entreveure en alguns poemes del llibre solidifiqui en propostes majors, ja lliure de les adherències de tants llocs comuns que n' enfosqueixen els bells instants de fulgor.

Manel Rodríguez-Castelló

El poder dels versos de Blake

Amb aquest llibre es recupera una part considerable d'epigrames i poemes breus que expressen la visió inconformista i contestatària de Blake. Tant la suggestiva introducció com la tria d'obres, també són remarcables per la seua exquisidesa.

LOS BOSQUES DE LA NOCHE

WILLIAM BLAKE

ED. BILINGÜE I ANOTADA DE JORDI DOCE

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR», 524

328 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2001

El títol d'aquesta antologia, *Los bosques de la noche*, correspon al segon vers de l'admirat poema «El tigre», de *Cançons d'experiència*, de William Blake. Les visions que amb la brusca sonoritat del vers suggereix aquesta idea mantenen i convoquen tot el poder de la poesia de Blake, que sempre torna.

Amb tot, aquest volum no està destinat a revisitar poemes sinó a donar a conèixer i posar de relleu un desconegut conjunt de poemes manuscrits recopilats pels estudiosos: epigrames ferotges, improvisacions i breus poemes d'ocasió que condensen en poques línies els odis, les obsessions, els judicis i els humors seus. Aquestes peces breus connecten, per la seua capacitat d'ironitzar sobre el diví i l'humà, d'una manera moderna amb el lector de hui. Malgrat la modèstia que exhibeixen aquestes obres de petit format, la continuïtat de la poètica blakiana no sols hi és d'una manera indubtable sinó que la reforça i l'amplifica per les qualitats d'una expressió despullada de la retòrica mitològica que configura la seua lírica d'ambició sistemàtica, en ocasions no exempta de dificultat. En trobem, així, uns textos que s'integren perfectament en el tot orgànic d'aquest singular poeta i gravador. Al plaer d'aquesta lectura s'afegeix ara la seua influència no sempre reconegu-

da a la tradició alternativa que enllaça, en el passat, amb certs moviments mil·lenaristes, i en el futur, amb surrealistes, *beatniks* i alguns ecologistes radicals. Però la seua visió sorgeix d'una concepció profundament religiosa de l'univers, que es troba tan lluny del panteïsmes i la religió natural com del vague espiritualisme místic del *hippisme*. Disenteix de la Il·lustració però tampoc no podem encabir-lo alegrement entre els romàntics. Tot i que pot ser caòtica, la fe en ell és creativa, contestatària, és el motor més original de la seua poesia; la fe del creient és el fonament de la capacitat imaginativa. Al contrari que en Wordsworth i Coleridge, que la fe els torna resignats i apàtics quan han escrit la seua millor poesia.

La versió al castellà de Jordi Doce ha aconseguit un grau de naturalitat molt eficaç, ja que, junt amb el ritme, ha sabut trobar un to que s'adiu a la nostra època sense ocultar l'ambient de l'original. El volum, a més, està confegit per una suggestiva introducció que precisa de manera excepcional la rica complexitat de Blake. Encara, finalment, hi ha una breu selecció de la correspondència del poeta, així com el testimoni d'alguns contemporanis que el tractaren i el llegiren.

Vicent Berenguer

Contra «el silencio cómplice del canto a la belleza»

El último volumen de la excelente colección de poesía «Hoja por ojo» es una *Antología personal* de Antonio Orihuela (Moguer, Huelva, 1965): una denuncia de las injusticias y mentiras sobre las que se sustenta nuestra sociedad, que tienta los límites de la poesía.

PIEDRA, CORAZÓN DEL MUNDO
(ANTOLOGÍA PERSONAL 1995-2000)

ANTONIO ORIHUELA

PRÓLOGO DE CÉSAR DE VICENTE HERNANDO

COL·LECCIÓ «HOJA POR OJO», 14

162 PÁGINES

GERMANIA. ALZIRA, 2001

Creo que son muchos quienes, si leyeran a A. Orihuela, pensarían: «poesía social, comprometida»; «un marxista convencido, ¿es todavía posible?»; y sentirían una mezcla de *déjà vu* superado, candidez y olvido necesario para después despreciar un filete de ternera por excesivamente hecho, saborear el buqué de un tinto de reserva, fumar un habano y, al salir del restaurante, ofrendar con generosa limosna que obnuble la conciencia a la vieja alcohólica de la esquina (¿o ahora es un marroquí, una sudaca «a mil quinientas la criada/ y polvo gratis si se tercia?»), «que para malos», como dice el poeta, «ya hizo Dios los skinheads».

Pues ¡a la mierda! la tranquilidad interior, los problemas de la existencia - la soledad, el desasosiego, la imposible comunicación (y eso que Orihuela los siente y se resiente también, a veces, en sus versos) porque lo que este libro lanza a los ojos y a los oídos y a las

mentes bienpensantes es un grito constante, una queja sin fin contra la injusticia; pero no así, en abstracto, como gran palabra vacía junto a solidaridad, tolerancia, democracia y libertad, sino enunciando los casos y las cosas, la *otra* realidad: el paro, la inmigración, los accidentes laborales, la propiedad privada, los contratos basura, la falta de conciencia de clase y de rebeldía, la marginación, el fascismo, las guerras. Y también la apatía y la resignación: «Cada vez veo más gente/ con una venda/ puesta en los ojos.// Incluso he visto gente que,/ habiéndosele movido un poco,// se la vuelve a colocar correctamente».

No encuentra solución. Tampoco alza la voz por los *otros*. Denuncia todo lo denunciabile –que no es poco– tentando de diversos modos los límites de la poesía.

Queda mucho que decir sobre la ética y estética de este libro: la combinación de poemas muy breves y otros largos, narrativos; cierto tono nostálgico cuando retrata la infancia, y la conciencia de pertenecer a la generación que se amantó con los últimos coletazos del franquismo, creció en la transición y en la treintena se encuentra ante un gobierno de derechas votado por la mayoría: «Que sea la misma masa/ la

que salga a la calle/ pidiendo orden// no es un nuevo síntoma/ de la esquizofrenia del proletariado// Es la vieja historia de siempre/ Italia 1922/ Alemania 1932/ España 1997// Camisas negras/ camisas pardas/ manos blancas// viejos los perros/ y hasta viejos los collares// pero ninguno como ellos para asegurar/ el éxito de su propia cacería».

De entre todo lo que queda por decir, y que no cabe, quiero mencionar, porque me gusta especialmente, el humor, la recurrencia a los perros, cierta voluntad explícitamente anti-erudita y ese no desaprovechar la mínima oportunidad de machacar cualquier convención moral, social, política o literaria.

Arantxa Bea

Una mirada subtil i crítica sobre la Mediterrània

Albert Garcia i Hernández (València, 1949) autor i adaptador de cançons (Maria del Mar Bonet, Lluís Miquel i 4Z o Marina Rossell, entre d'altres), s'ha donat a conèixer recentment com a poeta amb títols com *Les places* o aquest *Talaies* que va obtenir el premi Gorgos.

TALAIES

ALBERT GARCIA I HERNÁNDEZ

COL·LECCIÓ «L'AIGUADER», 14

58 PÀGINES

EDITORIAL AGUACLARA. ALACANT, 2001

Garcia Hernández ens mostra en aquest llibre un dibuix profund sobre les seues geografies personals passades pel filtre d'uns territoris coneguts com puguen ser Istanbul, Malta, Barcelona, Menorca o Còrsega.

Sempre, però, fugint del paisatgisme sentimental o del to enyoradís i nostàlgic que, de vegades, tant es produeix en les nostres latituds. El poeta es transforma en diferents talaies que observen l'horitzó segons les circumstàncies i l'espai des d'on es contemple. Tanmateix, l'element que lliga aquells àmbits és la mar. Eludint i, alhora, jugant amb els vells tòpics de la llarga tradició lírica que s'ha enfrontat a aquest tema. Hi ha un metaforització de la Mediterrània molt personal, molt concreta i perspicax, que sols es pot apreciar per la mirada d'aquell que sent o pateix en carn pròpia un territori tan vast i tan estret com la vida quotidiana. Una extensió immensa que pot ser claustrofòbica i angoixant. Unes paraules gastades per la fúria dels anys però també per la repetició fins la nàusea: «És el càlcul a l'inrevés de la batalla:/ assecar els mots que no són d'afalac/ i fer beure l'elixir de la desmemòria?/ Quin nom haurem de dir si el mar el sol·licita?». I un dels grans perills ha estat el límit que ens ve imposat pel llenguatge que hem here-

tat dels nostres avantpassats. Aquella realitat ja no ens pertany. Ara és tota una altra. En certs moments el to del llibre navega entre dues vessants, clares i precises, ens pot recordar dos magnífics textos, d'una banda, *El cementeri marí* de Paul Valéry i de l'altra banda, «Quasi-oda al Mediterrani» de Joan Fuster. Els motius que recreaven el paisatge imaginari i intemporal que hi són presents s'han transformat en uns models gastats davant la realitat que ens domina. Si un component bàsic en tota l'obra ja hem apuntat que és la mar, l'altre àmbit amb vida pròpia és la ciutat de València. Ja al primer text del poemari llegim «també és aquesta ciutat la meva,/ batzegada per qui no té el nom en cap carrer». El poeta estima però, així mateix, defuig la ciutat que l'ha vist nàixer i que pateix dia a dia («Els gos que t'habita/ eixampla frontera,/ borda i esperança/ castra el diferent,/ afalaga mandra,/ remuga i delata,/ pixa i, després, s'exilia»). Sentència Albert Garcia i Hernández. Un viatge a través d'un espai personal tant físic com literari ben prometedor i interessant. Ara esperem, ja amb ganes, l'edició del proper llibre, *El viatge d'allò que és dit*, darrer premi Ausiàs March de poesia.

Josep Ballester

Una ficció poètica un tant prosaica

Ficció literària que es presenta com un recull de documents poètics apareguts en un suposat arxiu secret del Vaticà. S'afirma en el preàmbul que aquestos papers tenen poc interès històric però una gran càrrega afectiva per la seua actitud lírica.

TRÍPTIC POÈTIC BORGIA

ANTONI MARTÍNEZ REVERT

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA»

PREMI IBN HAZM DE POESIA 2000,
AJUNTAMENT DE XÀTIVA

108 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA. ALZIRA 2001

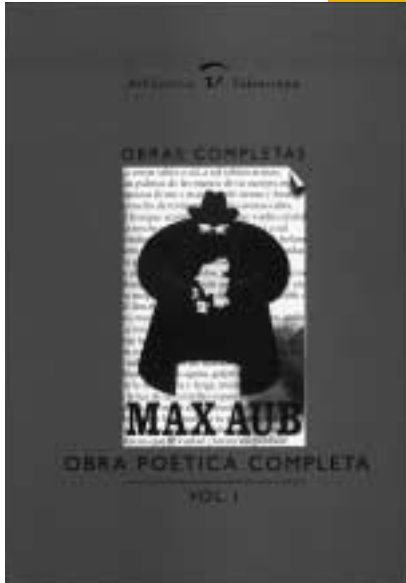
El preàmbul va seguit d'una inversemblant –si més no, pel que fa a la llengua– justificació treta del dietari del mateix Alexandre VI. Tot seguit apareixen tres blocs dedicats als tres personatges mítics d'aquesta família: Alexandre VI, Cèsar Borja i Lucrècia Borja. Junt a personatges amb qui tingueren relació: Girolamo Savonarola, Niccolò Macchiavelli, Pietro Bembo i d'altres.

Els papers són poemes que s'acompanyen d'unes notes a peu de pàgina per tal de contextualitzar l'anècdota poetitzada. D'aquesta part caldria destacar alguns poemes del tríptic final, corresponent a Lucrècia Borja. Es tracta de sonets –generalment decasíl·labs assonants– i tirallongues de versos blans i bastant irregulars però que aconsegueixen un relatiu valor líric i una calmada tensió dramàtica acceptable. Per contra, les dues primeres parts, dedicades a Roderic i Cèsar Borja, presenten una estructura variada amb retòrica ampul·losa i pedestre. Pel que fa als temes són, en general, costumistes i circumstancials: el paisatgisme sentimental, la terreta enyorada, la infantesa perduda, la bellesa superficial, la sumptuositat d'alcova, el bestiar personal, l'amor... I gèneres més aviat prosaics: dècimes, cançonetes, romanços, lloes, invectives, blasons, sentències, declaracions de principis...

Antoni Martínez coneix els Borja, s'ha documentat sobre aquesta família nascuda en la també seua i estimada ciutat de Xàtiva, ha treballat l'organització i l'estructura del llibre, ha reflexionat sobre els avatars i les circumstàncies especials que visqueren els nobles xatvins... Fins i tot, la idea de construir aquesta ficció literària em sembla del tot adient i honesta. Però el seu treball té greus problemes, si més no, de to poètic –inevitablement massa variat– i d'isotopia textual. Té problemes també per arribar en condicions al lector de poesia. Les anècdotes que reproduïxen els textos necessiten abundosos peus de pàgina –més de 60 textos en prosa, front a una quarantena de poemes– i, en aquest punt, la possible volada lírica decau davant l'historicisme contextual.

Resultat de l'acarament entre els contextos, el lector es veu obligat d'assistir astorat a aquest continuat *frau poètic* i es descoratja. La ficció poètica –al contrari de la ficció narrativa– no cal que siga versemblant, només se li demana *verisme* o veritat. Fins i tot, quan el poeta és un fingidor, la veu poètica no enganya mai.

Francesc Collado

Este volumen de Obra poética completa recoge todo el corpus lírico de Max Aub, desde su primer libro *Los poemas cotidianos* (1925)– al último *Imposible Sinaí* (1982)–, incorporando asimismo un amplio e importante material inédito. En su conjunto, una muy destacada aportación aubiana que, por muy diversas circunstancias, hasta el momento no ha recibido toda la atención y valoración que se merece. Un rico abanico de modalidades, tonos y representaciones que, en su diversidad, en nada rompen el signo unitario de la obra.

La adquisición de bienes por la Iglesia, la llamada amortización eclesiástica, constituyó durante siglos un problema para las monarquías y las diversas instituciones de gobierno del Antiguo Régimen. En Valencia, tras la conquista cristiana, el rey Jaime I promulgó en los Furs una legislación que restringía severamente estas adquisiciones.

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

Las ansias de renovación espiritual y las aspiraciones a una justicia social crearon ya en la Edad Media movimientos religiosos basados en la humanidad y en la pobreza de Cristo. En estos movimientos religiosos se habían fundido los fenómenos naturales con los sobrenaturales, el miedo a la muerte destructora con el afán por el goce de la vida y las creencias ortodoxas con ideales que llegaron en algunos casos a derivaciones heréticas.

En 1612, de la mano de su poderoso hermano, el confesor regio fray Luis Aliaga, llegó a Valencia para hacerse cargo del arzobispado, vacante desde la desaparición del Patriarca Ribera, el dominico aragonés fray Isidoro Aliaga, protagonista indiscutible de una nueva y hasta ahora desconocida etapa de la Iglesia valentina que se prolongaría hasta el mismo día de su muerte, acaecida en 1648.

